

Med värden och idéer som drivkraft

Att utveckla ett samhälle – med värden och idéer som drivkraft

”Värdefrågorna har blivit mycket tydligare beskrivna i Sveriges nya globala politik för utveckling – PGU. Rättigheten för varje människa i världen att bli fri från fattigdom är det som ska genomsyra varje politikområde. Genomsyra är så mycket mer än ett mål. Det är som ett salt i varje cell. Det är något som finns och når ut i hela det samhälleliga blodomloppet. Det handlar i grunden om respekten för varje människas unika värde och ett bejakande av en utveckling som är hållbar för varje enskild individ på hela jordklotet.”

Citat: Berndt Ekholm, socialdemokratisk riksdagsman, ledamot av utrikesutskottet och inledare av det första seminariet.

Göran Rosenberg inledde det första seminariet som handlade om värdefrågornas roll i samhällsutvecklingen. Han gjorde det genom att belysa några av de viktigaste tankegångarna i sin nya essäbok "Plikten, profiten och konsten att vara människa, Albert Bonniers Förlag, 2003." Mer info: www.rosenberg.se

– Vi behöver återupppinna arenan och bryta känslan av maktlöshet. Det blir mitt råd, säger Göran Rosenberg när han pressas att ge ett svar på hur vi kan utveckla dagens komplexa demokratiska samhällen. Den sociala arenan behövs som mötesplats för våra olika berättelser.

– Om vi är judar, kristna, muslimer eller sekulariserade svenskar har vi med oss olika berättelser om vår egen kultur och föreställningar om oss själva.

– Vi behöver återskapa den offentliga människan och återvinna en social arena för att dela våra berättelser; särskilt när media så ofta trivialiserar i stället för att erbjuda gemensam fördjupning i det offentliga rummet.

– Verkliga möten människor emellan är viktiga, för det händer något med oss när vi blir offentliga, säger Göran Rosenberg.

Människan kan vara både individ och samhällsvarelse, både egoistisk och empatisk, både driftsdriven och moralstyrd, både biologisk och kultur. Vi behöver mötas, dela varandras berättelser om våra värderingar, där plikten och profiten är två av våra grundläggande drivkrafter för mänskligt agerande.

Beroendet av andra människor, inte friheten från dem, är vad som gör oss till människor. Beroendet av och tacksamheten mot andra människor.

– Det handlar om den svåra konsten att vara människa, poängterar Göran Rosenberg. Människans förmåga till moraliskt handlande är just vad man kunde förvänta sig skulle utvecklas när ett höggradigt socialt djur blir intelligent nog att urskilja djupgående konflikter i sina egna motiv, citerar han den engelska filosofen Mary Midgley.

– Jag har skrivit min bok för att försöka förstå vad som händer i dagens samhälle. Vad är det som gör oss till både individer och samhällsvarelser, vad menas med personligt ansvar och vad krävs därvid att vi själva gör.

Det har varit mitt sätt att bryta känslan av maktlöshet, i stället för att vända samhället ryggen

All utveckling måste komma inifrån [Sem. 1]

– Så här i efterhand kan jag se hur jag som svensk Röda Korschef många gånger använde min övertalningsförmåga att sälja in bistånd i stället för att lyssna efter vad det faktiska behovet var inom mottagarorganisationerna. Min insikt idag är att global utveckling ska bygga på värden som är efterfrågade och lika centrala i mottagarlandet som i vårt eget land. Anders

Wijkman blir frustrerad när han ger egna exempel på hur det har varit att arbeta inom stora enskilda organisationer, såväl Svenska Naturskyddsföreningen, Röda Korset som UNEP.

– Ibland får jag en känsla av dessa organisationer skulle behöva vändas upp och ner på vart 25:e år. De behöver ruskas om och hitta tillbaka till sina ursprungliga idéer. De senaste 40 åren har vi haft ett väldigt materialistiskt angreppssätt, men förlorat den andliga eller icke-materiella dimensionen i vårt utvecklingssamarbete. Det har varit en brist i svensk biståndspolitik och det behöver få en ny respekterad plats inom politiken.

Anders Wijkman betonar vikten av att hitta nya sätt att mäta kvalitet i utvecklingssamarbetet, så att pengar gör nytta på bästa sätt.

– Det är mycket bättre att göra saker bra, än att göra rätt saker på ett ineffektivt sätt.

Global själ

Vi behöver öppna för privata företag, men får se upp för profitdimensionen. Det går inte att stänga ute privata företag från att driva handel med vatten. I stället ska vi kräva och avtala att fattiga människor i Syd garanteras sin dagliga dos vatten gratis i utbyte mot företagets plats på marknaden.

Det är ett sätt att ge globaliseringen en själ? Vi har ett underskott på värderingar i det politiska arbetet idag. Sverige är världens mest sekulariserade land och har en nästan tabubelagd rädsla att tala om andlighet.

Mångfalden i vårt samhälle är bra och vi behöver ramar för vårt utvecklingssamarbete så att vi kan säkerställa kvalitén på vad vi gör, men vi har ett underskott på värderingar i det politiska arbetet.

Förändring

Samhället och dess institutioner behöver ledas av ledare med visioner och värderingar, inte främst ledare med stark förmåga att övertala och sälja in sina argument. Genom att verka i internationella institutioner och i miljöer långt hemifrån, får vi mer nyanserade perspektiv och lär oss mycket. Och vi har stora utmaningar kvar.

Klimatfrågan är endast en av många globala frågor som kräver en etik som vi inte lever upp till idag.

” Ibland får jag en känsla av dessa organisationer skulle behöva vändas upp och ner på vart 25:e år. De behöver ruskas om och hitta tillbaka till sina ursprungliga idéer.”

Anders Wijkman, kristdemokratisk EU-parlamentariker med erfarenhet av Röda Korset, UNEP och Svenska Naturskyddsföreningen.
Mer info: www.wijkman.nu

Michael Taylor från WFDD – World Faith Development Dialogue har lång erfarenhet av utvecklingssamarbete med bland andra internationella aktörer som Världsbanken. Mer info: Michael Taylors föredrag finns publicerat i sin helhet på engelska på SCSC:s hemsida: [www.sida.se/Sida Civil Society Center](http://www.sida.se/Sida/CivilSocietyCenter)

Kan religioner bidra till utveckling? [Sem. 2]

Efter den 11 september 2001 har intresset för de fattiga ländernas religioner och idévärld ökat dramatiskt bland regeringar och internationella institutioner. Det betyder inte att t ex Världsbanken drivs annorlunda, men insikten om att behöva öka den egna kunskapen och förståelsen av andra religioner och kulturer har vuxit. Detta förnyade intresse för religion gör att fem påpekanden är på sin plats.

För det första finns det en vida spridd uppfattning att religiösa organisationer bidrar med fel insatser i utvecklingssamarbetet och att det finns goda skäl till en mycket klar gränsdragning mellan biståndsmyndigheter och missionsorganisationer.

För det andra är det viktigt att påpeka att oavsett om vi gillar det eller inte, så lämnar faktiskt religioner ett betydande bidrag på många sätt till utvecklingen via sina trosbaserade organisationer och kyrkor.

Om vi för det tredje, frågar oss vad slags bidrag religiösa organisationer kan ge till utvecklingssamarbetet, får vi många olika svar och perspektiv.

Det kan röra sig om allt från helt avståndstagande till politik, till kritik av den globala ekonomin, pragmatiskt orien-

terade insatser eller till den amerikanska kristna högerns uttalade stöd för kapitalismen.

För det fjärde, och som utgångspunkt för dagens seminarium, kan man tänka sig att världsreligionerna kan och ska bidra med moraliskt grundat ledarskap med värden och visioner för utvecklingssamarbetet och gärna anvisa medel för att nå dit.

Ett sätt är att erbjuda ett mer holistiskt perspektiv på utvecklingssamarbetet med sociala, kulturella och andliga aspekter vid sidan av den rent ekonomiska dimensionen.

Ett annat sätt är att tackla både inre frågor om värderingar och etik med yttre frågor om samhällsstrukturer.

T ex behöver en ny ekonomisk världsordning präglas av en ny syn på konsumismen för att klara målet att bygga ekologiskt hållbara samhällen. Avgörande för att lyckas med dessa perspektiv är att religionerna gemensamt bidrar till denna holistiska utveckling i stället för att konkurrera om själarna och berika sina egna organisationer.

För det femte medger numera regeringar och institutioner att världsreligionerna har en bidragande roll att spela i utvecklingssamarbetet. Efter den 11 september är det inte möjligt att ignorera dem längre.

Därför blir det också så viktigt för varje enskild organisation att säga vad man menar i stället för att gömma sig bakom ordridåer. Ett exempel på klarspråk är temat för den konferens som hölls vid centret för Global Etik vid Birminghams Universitet tidigare i år.

– Western capitalism does not suit Africa. But if not Capitalism, Then What? Även om vi inte har svaren, är det viktigt att ställa de utmanande maktfrågorna och det är en uppgift även för de religiösa grupperna.

– Religiösa organisationer behövs i utvecklingssamarbetet, om de arbetar för att reducera fattigdomen och inte främst ser till sin egen organisations bästa. De behövs också som motvikt till allt storskaligare multilaterala biståndsprojekt, som lanseras av givarländer för att klara FN:s millenniemål.

Det finns en risk att trosbaserade frivilligorganisationer dras med i för stora projekt i syfte att uppnå FN:s millenniemål till 2015. Den egna karaktären med fotarbete bland gräsrötter, nära det lokala utvecklingsarbetet i mottagarlandet kan i framtiden hotas av att det inte finns tillräckliga finansiella resurser avsatta till storskaliga utvecklingssamarbetsprojekt efter 2015.

Rick James, INTRAC, har praktisk erfarenhet av utvecklingssamarbete i Latinamerika och Afrika. Han befinner sig i i Malawi sedan sju och ett halvt år. Han betonar den egna viljan att förändras i mötet med andra. För mer info: www.intrac.org
www.missioncouncil.se/publikationer/skrifter/04_1_reflections.pdf

Att be om tid – en reflexion

[Sem. 2]

Människor behöver arbeta med att förändra sina attityder och sin inre uppfattning, innan djupgående yttre förändring i samhället är möjlig. För att åstadkomma dessa attitydförändringar kan tron eller övertygelsen spela en stor roll.

På en konferens i Malawi, som handlade om strategisk planering, körde deltagarna fast efter en 1/2 dags plenumdiskussioner. Mötet upplöstes på begäran av flera deltagare som kände ett behov att dra sig undan för att be. Så skedde också.

När alla mötesdeltagare återsamlades dagen därpå klarades många av frågorna av i snabb takt under de påföljande två och en halv dagar, som konferensen varade.

– Vad är det som händer när vi ber, frågar Rick James?

Förändringens ögonblick kännetecknas av något som kan kallas ett mirakel eller ett ögonblick av nåd.

Seminarierna

"Att utveckla ett samhälle – med värden och idéer som drivkraft"

Det första seminariet arrangerades den 12 maj 2004 i samverkan med riksdagens utrikesutskott och hölls i Första kammarsalen. Det kretsade kring värderingars roll för samhällsutvecklingen.

Det andra seminariet ägde rum 25 maj 2004, även det i riksdagshuset, och fokuserade mer specifikt på religionernas och kyrkans roll för utveckling av ett samhälle.

Where good ideas meet

Sida Civil Society Center i Härnösand är Sidas institut för idé- och metodutveckling. Centret är en mötesplats för praktiker och teoretiker, en plats där enskilda organisationer och folkrörelser kan lära av varandra och utbyta kunskaper och erfarenheter.

www.sida.se/scsc

Dokumentation av två halvdagsseminarier i maj 2004, arrangerade i samverkan mellan Sida Civil Society Center och de fyra kristna ramorganisationerna Diakonia, Svenska Missionsrådet, Svenska Kyrkan och PMU/Interlife. Det första seminariet även i samverkan med riksdagens utrikesutskott.

Att halvera fattigdomen i världen till år 2015 är vår tids största utmaning. Det kräver samarbete och uthållighet. Samarbetsländerna ansvarar för sin utveckling. Sida förmedlar resurser och utvecklar kunskap och kompetens. Det gör världen rikare.

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT
UTVECKLINGSSAMARBETE

105 25 Stockholm
Besök: Sveavägen 20
Telefon: 08-698 50 00
Telefax: 08-698 56 15
www.sida.se, sida@sida.se